

UiO : **Nordisk institutt for sjørett**

Det juridiske fakultet

Kaasens kjærleik til endringssystemet

Ola Mestad

Professor dr. juris

NTK seminar, Voksenåsen 3.-4. juni 2025

Kaasens grunnsyn

- «Endringsmekanismen er sentral for forståelsen av svært mange – nok de fleste – aspekter ved komplekse tilvirkningskontrakter, herunder NF-familien. Dette skyldes dynamikken i kontraktsforholdet: Partenes kontraktsplikter endrer seg frem mot levering som følge av en rekke forhold..., og disse endringene har i praksis alltid en side mot endringsmekanismen.»
 - Tilvirkningskontrakter 2018 s. 311

Kjærleikens bølger over tid

- **Case: Endringssystemet og brestande føresetnader**
- **Materialet - Kaasen i 30 år**
- Knut Kaasen
 - Fabrikasjonskontrakten: Utvikling under avvikling av kontraktsforholdet (i Festskrift Brækhus 1988)
- Knut Kaasen
 - Kommentar til NF 92 (1994)
- Knut Kaasen
 - Tilvirkningskontrakter (2018)

Startpunktet i 1988

- «Partenes behov for fleksibilitet»
- «Bakgrunnsretten tilbyr riktignok hjelp. Vi har lærene om bristende forutsetninger og force majeure, og vi har regler som avtl. § 36.»
- Men endringssystemet
 - Fabrikasjonskontrakten: Utvikling under avvikling av kontraktsforholdet (Festskrift Brækhus 1988) s. 309.

Om utvida bruk av endringssystemet 1988

- Om utvida bruk av endringssystemet (force majeure og mishald)
- «Ovenfor har vi sett endringsreglene som en utradisjonell metode for å håndtere et utradisjonelt og vanligvis uregulert problem, nemlig at kontrakter er bindende. Nå møter vi dem som en utradisjonell metode for regulering av problemer som tradisjonelt er regulert i kontrakter om levering av ting.»
 - Utvikling under avvikling s. 315
- Ingenting om brestande føresetnader

Så, i 1994

- «Mot dette resonnementet kan det anføres at forutsetningssvikt (ut over de situasjoner som måtte dekkes av art. 3.3, 5.1, 27.1 og 28.3) ikke hører med til de positivt angitte tilfeller hvor leverandøren har krav på endringsordre og at art. 12-16 derfor ikke skal anvendes i disse tilfellene. Selv om dette generelt har gode grunner for seg, foreligger det etter min mening tilstrekkelig sterke grunner til å utvide endringsreglenes rekkevidde på dette punkt.»
 - NF 92 s. 287

Konklusjonen i 1994

- «Selv uten uttrykkelig kontraktsregulering bør resultatet derfor bli at en relevant bristende forutsetning eller irregulær utvikling prinsipielt gir leverandøren krav på endringsordre. Som en naturlig konsekvens må leverandøren kreve endringsordre dersom han vil påberope seg bristende forutsetninger.»
 - NF 92 s. 287

Brestande føresetnader og endringssystemet 2018

- «Likeledes er det behov for mekanismer for å avklare hvorvidt leverandøren har krav på tilleggsvederlag når oppfyllelsen blir mer byrdefull enn han vanligvis kunne vente.
- Kontraktens endringsregler utgjør slike mekanismer. Det kan være fristende å bringe forholdet inn under dem; de gir holdepunkter for å identifisere og håndtere situasjonen, herunder mulige uenigheter mellom partene, og reglene etablerer på alle disse punktene systemer som er velkjente for begge parter.
- Men endringsreglene sier intet uttrykkelig om de situasjoner vi her tenker på (bortsett fra i de tilfeller der selskapet instruerer leverandøren). Kan reglene da brukes?»
 - Tilvirkningskontrakter s. 363

Parallell til andre situasjoner

- «En direkte anvendelse av VOR-reglene – med tilhørende preklusjon – er derfor ikke aktuell.
- Regelen må i tilfelle innfortolkes. Grunner for det kan eksempelvis være parallellen til lignende situasjoner, mer generelle systembetragtninger eller sterke praktiske behov som ikke bryter med viktige mothensyn.»
 - Tilvirkningskontrakter s. 364

Systembetragtninger

- «Systembetragtninger kan tilsi at situasjonen likevel bør fanges inn. Generelt kan det hevdes å være en fordel om alle situasjoner der leverandøren vil påberope seg at det har skjedd noe med betydning for hans plikter, må identifiseres av ham ved en VOR. Dermed får man et universalsystem for å håndtere all dynamikk i kontraktsperioden – prosessuelt så vel som materielt. Dette har klare fordeler fremfor et særlig system for håndtering av krav bygget på bristende forutsetninger.»
 - Tilvirkningskontrakter s. 365

Sterke praktiske behov

- « ... hvis det kan hevdes å foreligge klare praktiske behov uten sterke mothensyn.
- Generelt skal det mye til for å etablere preklusjonsregler uten direkte grunnlag i kontrakten – preklusjon er drastisk.
- ---
- Men så lenge det legges til grunn at leverandørens plikter ikke modifiseres ved forutsetningssvikt – han skal stadig levere det kontraktsbestemte resultat – er endringsmekanismens eneste praktiske bidrag å ramme inn diskusjonen om mulig tilleggsvederlag. Dette er ikke et tilstrekkelig sterkt praktisk behov til å begrunne preklusjon uten uttrykkelig holdepunkt i kontrakten.»
 - Tilvirkningskontrakter s. 365

Konklusjonen i 2018

- «Konklusjonen må etter dette bli at det ikke er grunnlag for å pålegge leverandøren kontraktens vanlige preklusive frist for å fremme krav når han mener hans oppfyllelse er rammet av relevante bristende forutsetninger.»
 - Tilvirkningskontrakter s. 366

Men de contractu ferenda

- «Det uheldige ved fraværet av regulering er at det bryter med grunntanken bak kontraktens utvidede bruk av endringsmekanismen: Mener leverandøren å ha krav på mer enn kontrakten som utgangspunkt gir ham, må han fremme endringsordrekrav og benytte mekanismen.»
- Derfor utbygge kontraktsmekanismen
- «... introdusere en ny regel som kort og godt utvider grunnlaget for å kreve endringsordre – fra de situasjoner som nå reguleres til å omfatte også andre situasjoner der leverandøren mener å ha krav på mer tid eller penger for arbeidet. Dette måtte gjøres til den eneste vei inn i systemet – ellers er man like langt.»
 - Tilvirkningskontrakter s. 371

Kva kan vi lære?

- Draumen om eit universalsystem
- Korfor falma viljen til å tolke systemet utvidande?